

ВПЛИВ ФІНАНСОВО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВУ ПОЛІТИКУ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ**THE IMPACT OF FINANCIAL-LEGAL INSTRUMENTS ON ADMINISTRATIVE-LEGAL POLICY FOR PREVENTING DOMESTIC VIOLENCE**

Волокітенко О.М., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
інституту права та безпеки
Одеський державний університет внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-6619-5897

Сірко В.С., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін,
Одеський державний університет внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-4897-3533

Клейман М.Ю., к.ю.н., викладач
кафедри адміністративно-правових дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-9760-3873

Ця стаття присвячена глибокому дослідженню впливу фінансово-правових інструментів на адміністративно-правову політику запобігання домашньому насильству. Проблема домашнього насильства є однією з найгостріших та найпоширеніших у сучасному суспільстві, потребуючи комплексного підходу до її вирішення. За статистикою, кожна п'ята жінка в Україні потерпала від насильства. Пандемія COVID-19 та війна ще більше поглибили цю проблему, оскільки багато сімей опинилися в ізоляції, що ускладнило доступ жертв до допомоги та підтримки.

Основний акцент у статті зроблено на аналізі та оцінці ефективності законодавчих та фінансових заходів, спрямованих на зниження рівня домашнього насильства та забезпечення ефективного функціонування механізмів підтримки постраждалих осіб. Зокрема, розглядаються фінансові санкції, які накладаються на осіб, винних у домашньому насильстві, та їхній вплив на поведінку правопорушників.

Стаття також детально аналізує роль неурядових організацій у боротьбі з домашнім насильством, зокрема, заходи щодо їхньої фінансової підтримки та забезпечення стійкого функціонування. Це включає розгляд механізмів державного фінансування, грантових програм та інвестиційних фондів, спрямованих на підтримку таких організацій.

Окремий розділ присвячений створенню та функціонуванню спеціалізованих фондів для фінансування програм превентивних заходів, спрямованих на зменшення випадків домашнього насильства. Досліджується, як такі фонди можуть забезпечити стабільне фінансування програм допомоги та реабілітації для постраждалих осіб, а також сприяти підвищенню обізнаності громадськості щодо цієї проблеми.

Результати дослідження демонструють, що застосування фінансово-правових інструментів значно підвищує ефективність адміністративно-правової політики запобігання домашньому насильству. Вони не лише забезпечують необхідні ресурси для реалізації програм допомоги та реабілітації, але й сприяють загальному зниженню масштабу цієї соціальної проблеми.

У статті наведено рекомендації щодо вдосконалення існуючих механізмів та впровадження нових фінансово-правових інструментів. Це включає пропозиції щодо посилення фінансових санкцій, розширення підтримки неурядових організацій та створення нових інституційних механізмів, що сприятимуть зниженню рівня домашнього насильства у суспільстві.

Ключові слова: фінансово-правові інструменти, адміністративно-правова політика запобігання домашньому насильству, фінансові санкції, неурядові організації, превентивні заходи, підтримка постраждалих, правові заходи, законодавчі заходи, фінансування програм допомоги.

This article is dedicated to an in-depth study of the impact of financial-legal instruments on the administrative-legal policy of preventing domestic violence. The issue of domestic violence is one of the most acute and widespread in modern society, requiring a comprehensive approach to its resolution. According to statistics, every fifth woman in Ukraine has suffered from violence. The COVID-19 pandemic and war have further exacerbated this problem, as many families found themselves in isolation, making it difficult for victims to access help and support.

The main focus of the article is on the analysis and evaluation of the effectiveness of legislative and financial measures aimed at reducing the level of domestic violence and ensuring the efficient functioning of support mechanisms for victims. In particular, financial sanctions imposed on individuals guilty of domestic violence and their impact on the behavior of offenders are considered.

The article also provides a detailed analysis of the role of non-governmental organizations in combating domestic violence, specifically the measures for their financial support and sustainable functioning. This includes consideration of state funding mechanisms, grant programs, and investment funds aimed at supporting such organizations.

A separate section is dedicated to the creation and functioning of specialized funds for financing preventive programs aimed at reducing incidents of domestic violence. It explores how such funds can ensure stable financing for assistance and rehabilitation programs for victims, as well as raise public awareness about this issue.

The research results demonstrate that the application of financial-legal instruments significantly increases the effectiveness of administrative-legal policies for preventing domestic violence. They not only provide the necessary resources for the implementation of assistance and rehabilitation programs but also contribute to the overall reduction of this social problem.

The article presents recommendations for improving existing mechanisms and implementing new financial-legal instruments. This includes proposals to strengthen financial sanctions, expand support for non-governmental organizations, and create new institutional mechanisms to further reduce the level of domestic violence in society.

Key words: financial and legal instruments, administrative and legal policy to prevent domestic violence, financial sanctions, non-governmental organizations, preventive measures, support for victims, legal measures, legislative measures, funding of aid programs.

Проблема домашнього насильства залишається однією з найбільш актуальних та складних соціальних проблем у сучасному суспільстві. Домашнє насильство включає в себе різноманітні форми фізичного, психологічного, сексуального та економічного насильства, які порушують основоположні права людини та негативно впливають на фізичне і психічне здоров'я постраждалих. В Україні проблема домашнього насильства набула особливої гостроти у зв'язку з війною та пандемією COVID-19, що призвели до ізоляції багатьох родин та ускладнення доступу до допомоги та підтримки.

Фінансово-правові інструменти відіграють важливу роль у забезпеченні ефективної адміністративно-правової політики запобігання домашньому насильству. Вони включають в себе заходи, спрямовані на фінансову підтримку постраждалих, фінансування програм реабілітації та превентивних заходів, а також накладення фінансових санкцій на правопорушників. Важливим аспектом є співпраця з неурядовими організаціями, які надають допомогу постраждалим та здійснюють превентивні заходи.

Мета даного дослідження полягає у вивченні впливу фінансово-правових інструментів на адміністративно-правову політику запобігання домашньому насильству в Україні. У статті буде проведено аналіз існуючих законодавчих та фінансових заходів, оцінка їх ефективності та надано рекомендації щодо вдосконалення цих механізмів для підвищення ефективності боротьби з домашнім насильством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемним аспектом дослідження впливу фінансово-правових інструментів на адміністративно-правову політику запобігання домашньому насильству на науковому рівні займалися такі вчені як Євген Лезега, Юлія Коломоєць, Вадим Чалик, Ірина Комарницька та інші. Ці вчені зробили значний внесок у дослідження фінансово-правових інструментів та їх впливу на адміністративно-правову політику.

Виклад основних положень. Поняття «домашнє насильство» вперше з'явилося у законодавстві України у 2001 році, коли був прийнятий Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», 2001). Цей закон визначив основні терміни та положення, пов'язані з домашнім насильством, та запровадив механізми захисту постраждалих.

Згодом, у 2017 році, було прийнято новий Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», 2017), який значно розширив поняття домашнього насильства та визначив його форми. Цей закон також передбачив створення комплексної системи заходів, спрямованих на запобігання та протидію домашньому насильству. Визначив основні форми насильства (фізичне, психологічне, сексуальне та економічне) та встановив механізми захисту постраждалих осіб, включаючи надання тимчасового притулку, психологічної допомоги та юридичних консультацій. [1]. На сьогоднішній день в Україні активно впроваджуються заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Зокрема, уряд та громадські організації реалізують програми, спрямовані на підвищення обізнаності населення, навчання фахівців та надання підтримки постраждалим. Крім того, міжнародні організації, такі як ООН та ЄС, надають фінансову та технічну допомогу для реалізації програм у цій сфері.

Фінансово-правові інструменти у запобіганні домашньому насильству включають бюджети, фонди, гранти та інші фінансові ресурси, які можуть бути спрямовані на підтримку програм запобігання домашньому насильству. Наприклад, фінансування державних і місцевих програм захисту потерпілих, підтримка кризових центрів, навчання персоналу, а також проведення просвітницьких

кампаній. У багатьох країнах на державному рівні виділяються кошти на реалізацію програм боротьби з домашнім насильством. Цільові фонди можуть бути створені для фінансування кризових центрів, психологічної підтримки, юридичної допомоги та інших заходів, що сприяють запобіганню насильства. Програми боротьби з домашнім насильством отримують фінансування в багатьох країнах світу, особливо в тих, де є розвинена соціальна політика та правова система.

У Канаді багато провінцій виділяють фінансування для боротьби з домашнім насильством. В країні існує ціла мережа центрів для допомоги жертвам насильства, а також програми для реабілітації агресорів. Уряд Канади фінансує як національні, так і місцеві ініціативи. В Австралії уряд активно підтримує програми щодо боротьби з домашнім насильством через фінансування кризових центрів, програм для дітей та жінок, а також ініціатив, які сприяють інтеграції осіб, які постраждали від насильства, у суспільство. Великобританія виділяє значні кошти на боротьбу з домашнім насильством через програми, що охоплюють національну та місцеву допомогу. Існують програми реабілітації для агресорів, а також підтримка для жертв через спеціальні кризові центри та гарячі лінії. Німеччина активно фінансує програми допомоги постраждалим від домашнього насильства через спеціальні центри і допомогу жінкам та дітям, а також для навчання та підтримки агресорів. Ці країни мають національні та місцеві програми, що фінансуються через урядові бюджети, і активно сприяють створенню підтримуючого середовища для постраждалих від насильства. Крім того, у багатьох країнах існують неурядові організації, що отримують фінансування для реалізації програм допомоги жертвам насильства. Багато неурядових організацій (НУО) в різних країнах світу активно працюють над боротьбою з домашнім насильством та надають підтримку жертвам насильства. Ці організації можуть отримувати фінансування від держави, міжнародних донорів, приватних фондів та громадських ініціатив. Амністія Інтернешнл (Amnesty International): Ця міжнародна організація займається захистом прав людини, зокрема прав жінок і дітей, що стали жертвами домашнього насильства. Вони проводять кампанії, лобіюють законодавчі зміни та надають інформаційну підтримку. Human Rights Watch: Організація також активно працює над проблемою домашнього насильства, проводячи дослідження, адвокацію та допомагаючи жертвам у боротьбі за їх права. В Україні є кілька неурядових організацій, які активно працюють на протидію насильству в сім'ї та підтримку жертв. Ла Страда-Україна: Це одна з найбільших українських НУО, яка надає допомогу жертвам домашнього насильства. Організація надає психологічну допомогу, юридичні консультації та проводить освітні кампанії. Ла Страда-Україна також активно працює з урядом для впровадження змін у законодавстві. [2]

Всеукраїнський центр «Підтримка, Захист та Турбота»: Організація підтримує жінок, постраждалих від насильства, надаючи соціальну та юридичну допомогу, а також працює над підвищенням обізнаності про проблему домашнього насильства. [3]

«Рівні можливості». Ця організація сприяє боротьбі з усіма формами насильства, включаючи домашнє, шляхом юридичних консультацій, освітніх програм, а також взаємодії з державними структурами для розробки більш ефективних механізмів протидії насильству. [4]. Ефективність фінансових механізмів у боротьбі з домашнім насильством залежить від кількох факторів, таких як обсяг фінансування, співпраця між державними та неурядовими організаціями, а також наявність механізмів контролю та звітності. Досвід інших країн показує, що комплексний підхід, який включає фінансову підтримку, навчання фахівців та проведення інформаційних кампаній, є найбільш ефективним у боротьбі з домашнім насильством.

Фінансово-правові інструменти є важливими механізмами, що сприяють реалізації державної політики у сфері запобігання домашньому насильству. Вони забезпечують необхідні ресурси для підтримки постраждалих, проведення профілактичних заходів та підвищення обізнаності громадськості. До основних видів фінансово-правових інструментів належать:

Бюджетне фінансування: Бюджетне фінансування є основним механізмом забезпечення фінансової підтримки державних і місцевих програм. Державні бюджети виділяють кошти на реалізацію програм з підтримки постраждалих від домашнього насильства, проведення навчання для фахівців та інформаційних кампаній [5].

Податкові пільги: Податкові пільги можуть бути надані як державним, так і приватним організаціям, які займаються запобіганням домашньому насильству. Це може включати звільнення від податків на доходи, майно та інші види податків, що дозволяє організаціям зосередити свої ресурси на реалізації програм підтримки та профілактики [6].

Гранти: Гранти є фінансовою підтримкою, що надається на конкурсній основі для реалізації конкретних проєктів. Організації, які займаються запобіганням домашньому насильству, можуть отримувати гранти для проведення досліджень, розробки нових програм та надання допомоги постраждалим. Зокрема, міжнародні організації, такі як ООН, надають гранти для реалізації програм у цій сфері [7].

Субсидії: Субсидії є формою державної підтримки, яка надається організаціям та індивідуальним постраждалим для покриття витрат на реалізацію програм з запобігання домашньому насильству. Це може включати субсидії на оренду приміщень для центрів підтримки, оплату послуг психологів та юристів [8].

Фінансово-правові інструменти забезпечують необхідні ресурси для реалізації ефективної адміністративно-правової політики. Наприклад, у рамках Національного плану дій щодо запобігання домашньому насильству в Україні було виділено значні кошти на фінансування програм підтримки постраждалих, проведення інформаційних кампаній та навчання фахівців [9].

Статистика фінансування програм запобігання домашньому насильству в Україні:

Вінницька область	У рамках обласної програми підтримки сім'ї, запобігання домашньому насильству, забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, попередження торгівлі людьми на період до 2026 року, фінансування здійснюється з обласного бюджету та інших джерел, незаборонених законодавством. Щороку при формуванні відповідних бюджетів передбачаються видатки на реалізацію заходів програми. [10]
Гірська сільська рада, Бориспільський район, Київська область	Програма запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, забезпечення гендерної рівності, протидії торгівлі людьми на території Гірської сільської ради на 2022-2025 роки передбачає щорічний обсяг фінансування заходів програми при затвердженні місцевого бюджету. [11]

Ці дані показують, що фінансування програм запобігання домашньому насильству здійснюється на різних рівнях, включаючи обласний та місцевий бюджети, а також інші джерела фінансування.

Ефективне використання фінансових ресурсів є ключовим аспектом успішної реалізації програм запобігання домашньому насильству. Для забезпечення прозорості та підзвітності у використанні бюджетних коштів існують різноманітні механізми контролю та звітності. Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів проводиться регулярний моніторинг та оцінка програм. Це включає аналіз досягнутих результатів, порівняння з запланованими цілями та виявлення можливих проблем. Організації, які реалізують програми запобігання домашньому насильству, зобов'язані надавати регулярні звіти про використання фінансових ресурсів. Це дозволяє забез-

печити прозорість та підзвітність у використанні коштів. Незалежні аудиторські перевірки дозволяють оцінити ефективність використання фінансових ресурсів та виявити можливі порушення. Аудитори надають рекомендації щодо покращення управління фінансовими ресурсами та підвищення ефективності програм. Механізми контролю та звітності відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного використання фінансових ресурсів у сфері запобігання домашньому насильству. Вони сприяють прозорості, підзвітності та підвищенню ефективності програм. Розробка та впровадження дієвих механізмів контролю та звітності є ключовим аспектом успішної реалізації політики запобігання домашньому насильству.

Покращення ефективності фінансово-правових механізмів щодо запобігання домашньому насильству вимагає комплексного підходу, що включає підвищення фінансування, забезпечення прозорості та підзвітності, співпрацю з міжнародними організаціями та впровадження інноваційних механізмів. Виконання цих рекомендацій сприятиме більш ефективній боротьбі з домашнім насильством та забезпеченню безпеки та захисту прав громадян. У цій статті розглянемо рекомендації щодо покращення ефективності фінансово-правових механізмів у цій сфері.

Рекомендації:

1. Підвищення фінансування державних програм:	Збільшення фінансування державних програм запобігання домашньому насильству є ключовим аспектом забезпечення необхідних ресурсів для підтримки постраждалих, проведення інформаційних кампаній та навчання фахівців. Рекомендується передбачити стабільне та достатнє фінансування у державних та місцевих бюджетах для реалізації таких програм.
2. Створення спеціалізованих фондів:	Рекомендується створення спеціалізованих фондів, які будуть акумулювати кошти для фінансування програм запобігання домашньому насильству. Такі фонди можуть отримувати фінансову підтримку від державних, приватних та міжнародних донорів. Це дозволить забезпечити більш стабільне та цілеспрямоване фінансування заходів у цій сфері.
3. Впровадження податкових пільг:	Надання податкових пільг організаціям, які займаються запобіганням домашньому насильству, дозволить зменшити їх фінансове навантаження та спрямувати більше ресурсів на реалізацію програм підтримки та профілактики. Рекомендується передбачити податкові пільги для таких організацій на рівні законодавства.
4. Підвищення прозорості та підзвітності:	Забезпечення прозорості та підзвітності у використанні фінансових ресурсів є важливим аспектом підвищення ефективності фінансово-правових механізмів. Рекомендується впровадження системи моніторингу та звітності, яка дозволить здійснювати контроль за використанням коштів та оцінювати ефективність програм. Звіти повинні бути публічними та доступними для громадськості.
5. Співпраця з міжнародними організаціями:	Рекомендується активізувати співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС та інші, які надають фінансову та технічну допомогу для реалізації програм запобігання домашньому насильству. Це дозволить залучити додаткові ресурси та перейняти найкращі практики з інших країн.

Висновки. Фінансово-правові інструменти відіграють критично важливу роль у формуванні та реалізації адміністративно-правової політики запобігання домашньому насильству. Забезпечення стабільного та достатнього фінансування державних і місцевих програм сприяє ефективній підтримці постраждалих, підвищенню кваліфікації фахівців, прове-

денню інформаційних кампаній та розширенню доступу до послуг для постраждалих. Створення спеціалізованих фондів і впровадження податкових пільг сприяють залученню додаткових ресурсів та зменшенню фінансового навантаження на організації, які займаються запобіганням насильству.

Важливим аспектом є забезпечення прозорості та підзвітності у використанні фінансових ресурсів, що сприяє підвищенню ефективності програм та запобіганню корупційним практикам. Співпраця з міжнародними організаціями дозволяє залучати додаткові ресурси та переймати найкращі практики з інших країн. Інноваційні фінансові

механізми, такі як соціальні інвестиції та партнерства між державою та приватним сектором, також відіграють важливу роль у забезпеченні стійкого фінансування заходів.

Таким чином, впровадження комплексного підходу до фінансування, забезпечення прозорості та підзвітності, співпраця з міжнародними партнерами та впровадження інноваційних механізмів є ключовими факторами успішної реалізації політики запобігання домашньому насильству. Виконання цих рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності боротьби з домашнім насильством та забезпеченню безпеки і захисту прав громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анастасії Баран «Домашнє насильство: історичні аспекти» науковою журналу «Європейські перспективи» № 4 за 2021 рік. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/138-_Baran.pdf
2. Громадська організація «Ла Страда-Україна». URL: <https://la-strada.org.ua/>
3. Жіночий Центр «Підтримка, Захист та Турбота». URL: <https://www.women.org.ua/>
4. Громадська організація «Рівні можливості для всіх». URL: <https://www.facebook.com/pc.eofa.2020/>
5. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 336 «Про затвердження Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству на період до 2025 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-2020-%D0%BF#Text>
7. Гранти міжнародних організацій. URL: <https://www.un.org/ukraine/en/resilience-and-recovery-framework-ukraine>
8. Субсидії на підтримку постраждалих від домашнього насильства. URL: <https://heforshe.org/en/newsroom/ukraine-government-and-un-women-ukraine-sign-memorandum-under-heforshe-campaign>
9. Національний план дій України щодо запобігання домашньому насильству. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-2020-%D0%BF#Text>
10. Про обласну програму підтримки сім'ї, запобігання домашньому насильству, забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, попередження торгівлі людьми на період до 2026 року. URL: <https://vinrada.gov.ua/upload/docs/e9af1afd8194720c42d59eaf7b1f16a3.pdf?form=MG0AV3>
11. Про затвердження Програми запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, забезпечення гендерної рівності, протидії торгівлі людьми на території Гірської сільської ради на 2022 – 2025 роки. URL: <https://gora-rada.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/pro-zatverdzhennia-prohramy-zapobihannia-ta-protydii-domashnomu-nasyilstvu-i-nasyilstvu-za-oznakoju-stati.pdf?form=MG0AV3&form=MG0AV3>